

Historie: 224. Argula von Grumbach a její reformační protest

Historie

**Argula von Grumbach
a její reformační protest**

Historie

Ženy a jejich hlas ve službě

Argula von Grumbach a její reformační protest

„Nenapsala jsem vám ženské žvásty, ale Boží slovo jako členka křesťanské církve.“

Tato slova napsala Argula von Grumbach na závěr rozhořčeného dopisu učencům ingolstadtské univerzity v roce 1523. Sophie Potente, dobrovolná badatelka na výstavě [„Od Luthera k Twitteru. Média a politická veřejná sféra“](#) pro blog DHM zjišťuje, proč tato žena z lidu pozvedla svůj hlas a vyzvala profesory k diskusi – a učinila tak veřejně. V roce 1523 téměř nemyslitelné.

Oproti většině žen v 16. století se o Argule von Grumbach dochovala bohatá dokumentace. Pamflety,

dopisy a dokumenty svědčí o jejím životě, který se musel odehrávat zhruba mezi lety 1492 a 1557.

Narodila se jako císařská svobodná paní ze Stauffu a vyrůstala s privilegiem naučit se číst, psát a počítat. K desátým narozeninám jí otec Bernhardin daroval německé vydání Bible. To byla vzácnost, protože na čtení Písma svatého laiky pohlížela církev s podezřením. Latinská vydání, jejichž obsah byl přístupný pouze učencům, chránila církevní výsadu výkladu. Argula latinsky neuměla.

Vlastnictví této německé Bible však v žádném případě není aktem vzpoury. Rodina byla věřící. Modlitební knížka v Argulině vlastnictví odráží její zbožnost: důležitost dobrých skutků, úcta ke svátosti oltářní, zpověď a modlitby za spásu zemřelých členů byly součástí jejího křesťanského života.

Bible, modlitební knížka a hluboká víra ji provázely celým životem, ztrátou dvou manželů a tří ze čtyř dětí. Ale také bouřlivými roky reformace: její víra, četba Bible a spisů Martina Luthera jí daly sebevědomí, že může být dobrou křesťankou i bez vnější kontroly církve, od níž se v raném věku odvrátila.

Medaile s portrétem Arguly von Grumbach, Hans Schwarz, Norimberk, kolem roku 1520 © Germanisches Nationalmuseum, Norimberk

Tento autoportrét je zaznamenán v osmi tištěných pamfletech. Mediální přítomnost Arguly von Grumbach začala v roce 1523, kdy byl v tisku zaznamenán její dopis. Během roku se objevilo 16 dotisků. Takového ohlasu dosáhli svými spisy pouze reformátoři Martin Luther a Andreas Bodenstein, známý jako Karlstadt. Okolnosti a výbušnost dopisu však činí jeho úspěch pochopitelným.

Případ Arsacia Seehofer

Zatímco reformační myšlenky Martina Luthera se od roku 1517 šířily jako požár, bavorsští vévodové se snažili reformaci přísnými prostředky zastavit a zajistit si tak svou existenci. Moc šlechty a církve byla úzce propojena. Vzájemně se posilovaly. V roce 1522 vévodové nařídili cenzuru a zákaz knih a pamfletů Lutherových stoupenců, stejně jako šíření a diskuse o luteránském učení s bavorským náboženským mandátem. Rozhovory prý monitorovali dokonce i udavači v hospodách.

Ingolstadt byl baštou protiluteránského hnutí. Gabriel von Eyb, eichstättský kníže-biskup a kancléř univerzity, byl prvním německým biskupem, který nechal zveřejnit papežskou exkomunikační bulu proti Lutherovi. Vyučoval zde také Johann Eck, který byl Lutherovým největším odpůrcem a hrál klíčovou roli při vzniku buly.

Do této atmosféry cenzury a pronásledování se v roce 1522 vrátil ze studií ve Wittenbergu Arsacius Seehofer. Opojen novými myšlenkami a zapálen pro věc reformátorů označil Wittenberg za nový Betlém, kde se podruhé narodil Kristus. Brzy byl odsouzen a uvězněn. Pod hrozbou mučení mu bylo nařízeno, aby popřel 17 reformačních výroků a slíbil, že bude potrestán jako kacíř. Nakonec byl vypovězen do opatství Ettal.

Nemlčte, když ostatní mlčí

Argula von Grumbach sledovala dění v Ingolstadtu a už to nemohla vydržet. Mlčení ostatních jí znemožňovalo její vlastní mlčení. Důrazně odsoudila chování ingolstadtských teologů s tím, že se chovají tyransky vůči těm, kdo smýšlejí jinak, a zaměňují lidský a Boží rozum.

Byla připravena diskutovat, postavit své chápání Bible proti erudici teologů. Co se mohlo zdát na výzvě ženy a laika obzvlášť drzé, byla žádost, aby si s ní vyměňovali názory v němčině, a ne, jak bylo zvykem, v latině.

2
Wye ein Christliche fraw des adels / in

Beyern durch iren/in Gotlicher schrift/wolgegründ-
ten Sendbrieffe/ die hohenschul zu Ingoldstat/
vmb das sie eynen Euangelischen Jungling/zu
widersprechung des wort Gottes/betragt
haben/straffet.

Auch volgent hernach die artickel/so Magister Arfacius
sehoffen von Altduncken durch die hohenschul zu In-
gelstat beredt am abent vnser frawe geburt nechst
verschinen widerruffen vnnnd verworffen hat.

Actum Ingelstat. M D XXij.

Univerzita nereagovala. Dopis byl sice vydán jako brožura a opatřen výrazným dřevorytovým titulem, ale vykazuje souhlas z jiné strany. Následovalo sedm dalších protestních dopisů Grumbachové vévodům, učencům a duchovním, které byly vytištěny jako pamflety. V krátké době bylo v oběhu asi 30 000 výtisků jejích spisů. Úspěch u široké veřejnosti však nelze vysvětlit pouze reformním obsahem. Argula von Grumbach psala jednoduše a srozumitelně. Její teologické argumenty v lidovém jazyce vytvořily most mezi ostatními laiky a jejími myšlenkami.

Věta, kterou předala – „Nenapsala jsem vám ženské žvásty, ale Boží slovo jako členka křesťanské církve“ – shrnuje Grumbachové postoj a mediální dopad: obsahuje sílu myšlenek reformace a znamená nové sebevědomí věřících pozvednout svůj hlas s odvoláním na Boží slovo. Stejně tak jeho tradice v pamfletu vypovídá o mediálním šíření, které vytváří publicitu a vyvolává kontroverze – a tím zasahuje ducha doby.

Raná feministka?

Arguliiny písemné spory s obsahem reformace se tím nezastavily. Veřejně kritizovala také bezuzdné násilí, hrubost a nevěru mužů vůči ženám a zastávala se dalších žen, které trpěly týráním ze strany mužských příbuzných. Není jasné, zda sama musela projít takovými zkušenostmi. Jisté však je, že poté, co byl Argulin manžel kvůli reformním aktivitám své ženy propuštěn ze služeb katolických vévodů, byl jejich vztah hluboce otřesen. Neochvějného katolíka Friedricha von Grumbach zasáhla potupná slova. Nedokázal svou ženu umlčet, měl ji zazdít.

Zatímco Argula von Grumbach byla často označována za ranou feministku díky své angažovanosti ve prospěch ostatních žen a odsuzování mužské brutality vůči nim, badatel o Grumbachové Peter Matheson její činy a myšlenky podřizuje výhradně jejímu reformnímu přesvědčení.

„Argule nešlo o její práva, ale o čest Boží, o svobodu slova,“ říká Matheson.

„Svůj křestní slib vnímala jako oprávnění veřejně se postavit zlu, odsoudit veškeré bezpráví. Mlčení tváří v tvář nespravedlnosti bylo hříchem, i když jste byli sedlák nebo žena“[1].

Zdroje:

Grumbach, Argula von: *Spisy*. Edičně připravil a vydal Peter Matheson. Heildeberg 2010.

Matheson, Peter: *Argula von Grumbach. Životopis*. Göttingen 2014.

Matheson, Peter: *Argula von Grumbach a počátky reformace*. In: Greiter, Susanne/Zengerle, Christine (eds.): *Ingolstadt v pohybu. Hraniční přechody na počátku reformace*. Göttingen 2015, s. 17 – 34.

[1] Matheson 2015, s. 28.

Sophie Potente

[DHM-Blog Deutsches Historisches Museum](#)

Sophie Potente

Sophie Potente je výzkumná pracovnice Lutherovo Museum Lutherstadt Wittenberg, Sasko-Anhaltsko, Německo, bádání ve sbírkách muzea Lutherstadt Wittenberg, Sasko-Anhaltsko, Německo a zástupce vedoucího oddělení wittenberských muzeí.

-tep-

Můžete také navštívit naši facebookovou stránku [Baptisté - Síť víry](#) nebo facebookovou skupinu [Zpravodaj Baptisté - Síť víry](#)